

At vejlede i grupper

Workshop
UUVF's 7. Samba konference
26.10. 2018

Trine Hinchely Harck
"Udvikling af vejledning"
trineharck@gmail.com

Par-interview som optakt

Par-interview

Tema: Hvad forestiller jeg mig, at gruppevejledning kan bidrage med i min vejlederpraksis?

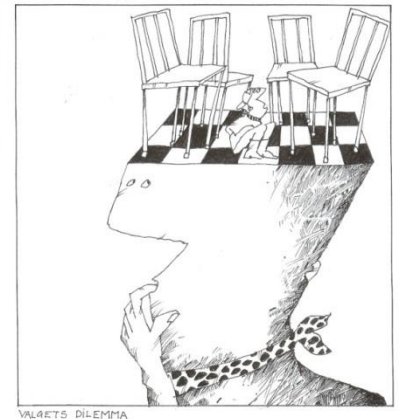
- Interviewet har til formål at skabe refleksion, klarhed og måske nye tanker hos den interviewede
- Som interviewer skal du være nysgerrig, udforskende og undersøgende i forhold til den andens meningssystem. Gennem spørgsmål skal du prøve at afdække den interviewedes "historie"

At interviewe betyder:

- at du er aktivt lyttende
- at du (udelukkende) stiller spørgsmål
- at du bruger de svar du får som inspiration til nye spørgsmål
- at du gennem dine spørgsmål skaber rum for den anden til at udvikle og klargøre sine **egne** tanker og synspunkter

Hvad er udfordringen, hvis gruppevejledning er svaret? Og hvad skal gruppevejledning ”være god til”?

Hvordan professionelle vejledere fortolker et vejledningsbehov og intervenserer i menneskers liv, afhænger i høj grad af deres forståelse og analyse af de samfundsmæssige forandringer (og hvad de afstedkommer i relation til arbejdslivet og karriereproblematikken) og deres indflydelse på individet og de krav og forventninger, som møder det i relation til karriere

Højdal og Poulsen (2007): Karrierevalg

.....Når vi taler om individuel vejledning og gruppevejledning, så skal vi ikke diskutere enten/eller, men derimod både/og. Vi skal diskutere systematikken i anvendelsen af de forskellige vejledningsformer og ikke gøre dem til genstand for prioriteringer, som er blottet for enhver faglig vurdering og dokumentation. Individuelle indsatser er ikke en mirakelkur, ej heller er gruppevejledning. Systematikken, dialektikken og målrettetheden i anvendelsen af de forskellige vejledningsmetoder og vejledningsaktiviteter kan skabe markante resultater, men den faglige vurdering er desværre overhalet indenom af et regneark i Finansministeriet.

UU Lillebælts film [Din uddannelsesrejse – fra individuel vejledning til gruppevejledning](#)

Anders Ladegaard, Centerleder UU-Lillebælt
i Vejlederforum april 2014

Se også: Gruppevejledning på Tårnby Gymnasium med fokus på overgange og fastholdelse
<https://www.youtube.com/watch?v=p91EGYgJPCs>

Hvad er gruppevejledning?

- Uddannelses- og erhvervsvejledning af en mindre gruppe, typisk 4-8 personer ad gangen. I gruppevejledning **arbejder vejlederen bevidst med den dynamik**, der opstår i gruppen.
- Formålet er, at **de enkelte medlemmers viden og erfaring skal supplere hinanden og udgøre en ressource** i processen. Samtidig kan gruppedynamikken fremme en af- individualisering af problemer. Der skabes et fællesskab, hvor **positiv selvforståelse og afklaring af ønsker, behov og muligheder understøttes**.
- Vejledningen kan foregå med en eksisterende gruppe, eller gruppen kan være sammensat med henblik på vejledningen.

www.ug.dk

Gruppevejledning

et formål:

at 'styrke de unges **grundlag** for at træffe et uddannelsesvalg ved at skabe et fælles refleksionsrum, hvor **den enkelte unges individuelle valgprocesser** kan spejle sig i – og få næring og inspiration fra – andres overvejelser og tanker omkring uddannelses – og erhvervsvalg'

Pless, Juul, Katznelson: Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv.
Ålborg universitetsforlag, 2016 s. 128

Hvorfor gruppevejledning?

4 perspektiver:

- individualisering som vilkår
- et tidssvarende vejledningssyn
  - at udvikle valgkompetencer
- vejledningssamtalen – et rum for refleksion
- nye og anderledes deltagelsesmuligheder

Hvorfor gruppevejledning?

1. Fællesskabsbaserede vejledningsformer som individualiseringens MODSVAR

.....den førømtalte individualisering, som er et uomgængeligt vilkår, kan modsvares af fællesskabsoplevelser, fælles bearbejdelse i grupper, på hold eller i klasser og være med til at udvide unges forståelse af egne problemer som en del af fælles samfundsmæssige problemstillinger.....

Illeris m.fl. (2009): Ungdomsliv

De unge anskuer i vid udtrækning sig selv gennem et individualistisk prisme

De maler et billede af sig selv som frie individer, der dybest set har mulighed for at skabe sig den tilværelse, som de allerhelst vil have – det handler blot om at træffe de rigtige valg...

Nutidens unge bebrejder sig selv, når de ikke kan håndtere ungdomslivets udfordringer

Når det er svært at være ung i DK. CEFU (2011)

At sætte problemer i ”kontekst”

Et vigtigt sigte med vejledningen er derfor at sætte problemer og nederlag ”i kontekst” ved at skabe opmærksomhed om de forhold, der har skabt dem. Det kan dels gøres ved at spørge ind til selvfølgeliggjorte forestillinger og krav, som optræder i den vejledningssøgendes fortælling. Dels ved at inddrage andre vejledningssøgende som ”vidner” og ”udspørgere” til hinandens fortællinger og derigennem blive opmærksomme på fælles forhold”

Camilla Hutters og Jo Krøjer i Metodehåndbog i fortællerværksted. FFD 2006

Hvorfor gruppevejledning?

2. Et nutidigt vejledningssyn

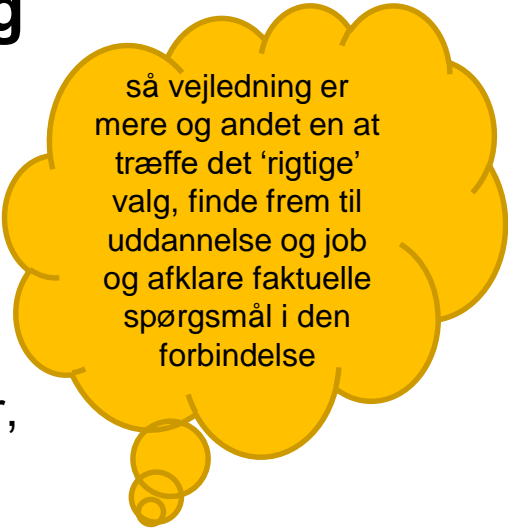
Hvad skal unge **lære** i vejledningen?

Hvad er på spil i karrierekonstruktionsprocesser?

Vejledningsopgaven: fra valg til karrierelæring & styrkelse af overgange og deltagelse i uddannelser

så vejledning er mere og andet en at træffe det 'rigtige' valg, finde frem til uddannelse og job og afklare faktuelle spørgsmål i den forbindelse

”..det handler ikke om at træffe det rigtige erhvervsvalg. Det handler om at udruste folk med kompetencer (færdigheder, viden og holdninger) til på kvalificeret vis at træffe de myriader af valg, som voksne står over for i alle aspekter af deres tilværelse, hele livet”

Phillip Jarvis. National Life/Work Centre, Canada

B - lære at træffe beslutninger
O - kunne agere i det foranderlige
M - kende muligheder (og barrierer)
S - selvopfattelse, kende sig selv
og se sammenhængen mellem **S** og **M**

Bill Law (DOTS, New DOTS), Peter Plant

Niveauer for karrierelæring

1. At opdage
2. At ordne
3. At fokusere
4. At forstå

Bill Law

Community-interaction-thinking

Netop fællesskaber, som opleves betydningsfulde og troværdige af individet udgør ifølge Law de bedste arenaer for karrierelæring

Bill Law

Valgkompetencer

- B** - kende til egne strategier ift. at træffe beslutninger, have en metode
- O** - kunne agere i det foranderlige, tåle omstillinger
- M** - kende muligheder (og barrierer)
- S** - selvopfattelse, arbejde med selvbilleder, kende sig selv

og se sammenhængen mellem **S** og **M**

Bill Law (DOTS, New DOTS), Peter Plant

Hvorfor gruppevejledning?

3. Vejledning – et rum for refleksion?

- Igennem de seneste årtier har der været en stærkt forøget opmærksomhed på refleksion som et pædagogisk middel til at forbedre elevernes udbytte af skolens aktiviteter.

Det hænger til dels sammen med nye læringsmæssige erkendelser, der indebærer, at det ofte er gennem refleksion, man kan finde ud af, hvad man kan bruge det lærte til, ...men det hænger også sammen med, at refleksion er et omdrejningspunkt for den aktuelle samfundsmæssige individualisering og den enkeltes identitetsdannelse. Det er ikke mindst gennem refleksion man kan få et personligt forhold til sin læring.

Refleksion og selvrefleksion

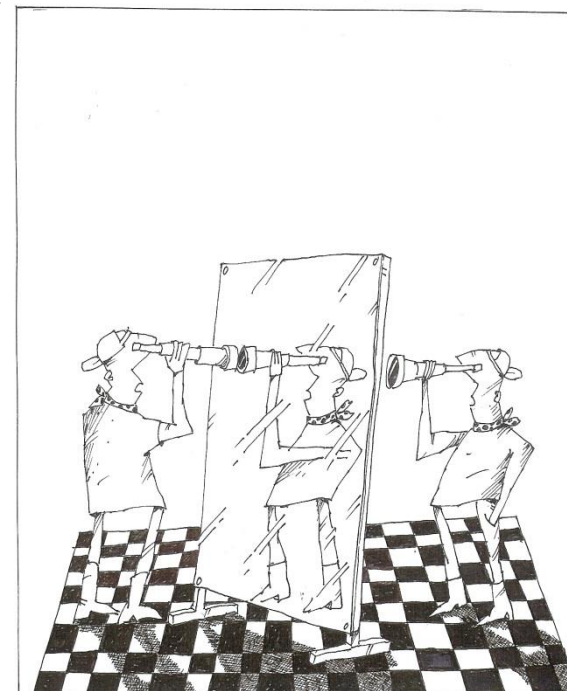
refleksion som **eftertanke** – man tænker nærmere over noget

refleksion/ refleksivitet som **spejling/ selvrefleksion** – man spejler sine oplevelser eller forståelse af noget i sit eget selv eller i en andens reaktion, man fokuserer på dets betydning for én selv

- er ikke blot et intellektuelt fænomen, men vedrører selvforståelsen og identitetsdannelsen

Illeris (2007): Læring. RUC

Ryberg (2006): Refleksive processer. I Andersen m.fl.: Ledelse af refleksive processer. JCVU

Bevidning

- identitet skabes og opretholdes gennem bekræftende respons fra andre, gennem **vidner** til ens liv
- at inddrage andre som medforfattere/ vidner til den spæde foretrukne historie
- at etablere et publikum, der kan ”heppe” på fokuspersonen
- modvirker stigmatisering og ensomhed at der tales om problemets effekt og (op)løsning i fællesskab – af-individualiserer

Om bevidning:

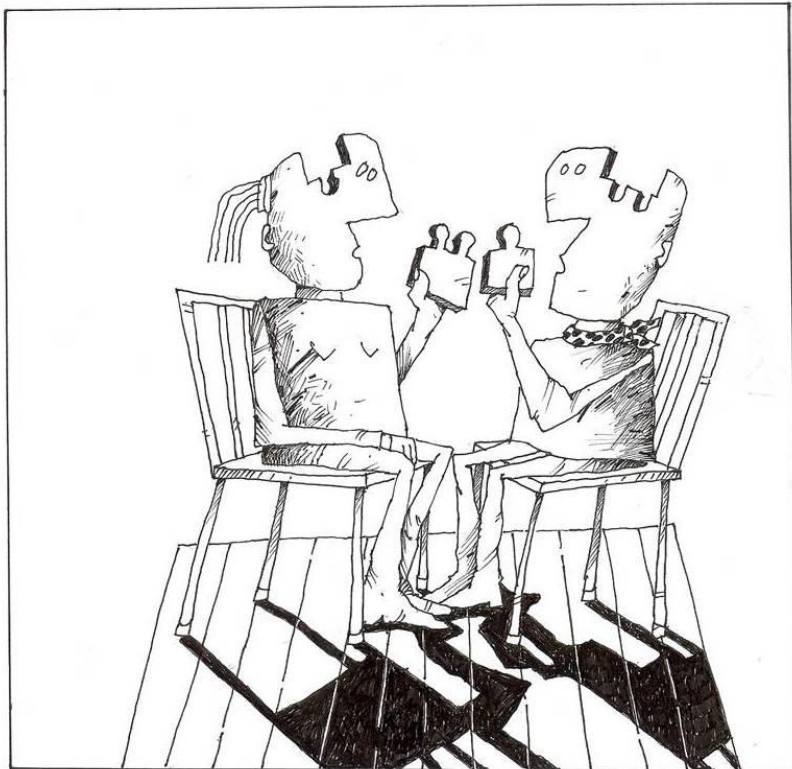
Holmgren Anette (red)(2010): *Fra terapi til pædagogik – en brugsbog i narrativ praksis*. Hans Reitzels Forlag

Holmgren, Anette og Nevers, Martin (red)(2012): *Narrativ praksis i skolen*. Hans Reitzels Forlag

Winslade, John og Monk, Gerald (2008): *Narrativ vejledning i skolen*. Dansk Psykologisk Forlag

Hvorfor gruppevejledning?

4. Om relationer

PRAKSISFÆLLESSKAB

- I relationer skaber vi hinandens roller eller positioner
- Vejleder positionerer sig bevidst eller ubevidst i relationen og gør på den måde bestemte positioner tilgængelige for den vejledte – vejleder stiller bestemte positioner til rådighed

Nye deltagelsesmuligheder - ”de unge får udvidet deres verden - de får faktisk 10 hjælpere”

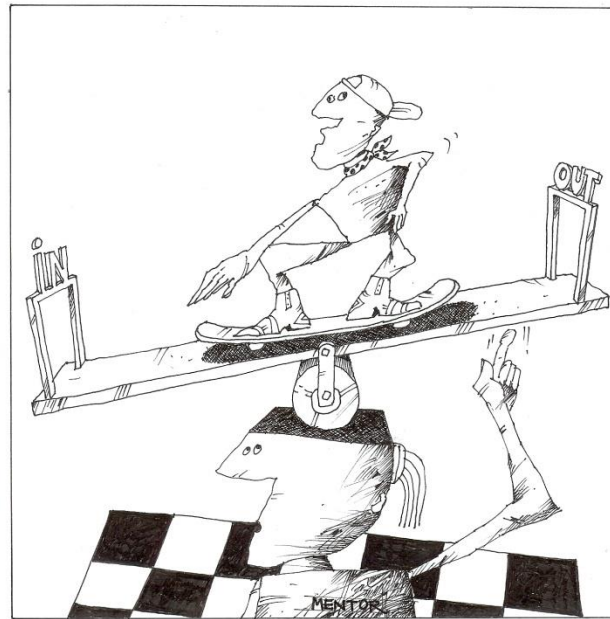
- Flere og andre positioner gøres tilgængelige, når vejledning foregår i fællesskaber – der skabes flere deltagelsesmuligheder, og flere deltager i vejledningen
- Når fællesskabet tillægges betydning – giver det nye muligheder for vejledning
- Deltagerne bevæger vejledningen væk fra det private mod det almene, fra en organisering som individuelle samtaler mod mere kollektive organiseringsformer

Rie Thomsen 2009

Nye deltagelsesmuligheder - Gruppevejledning er andet og mere end individuel vejledning i en gruppe – eller information i en gruppe

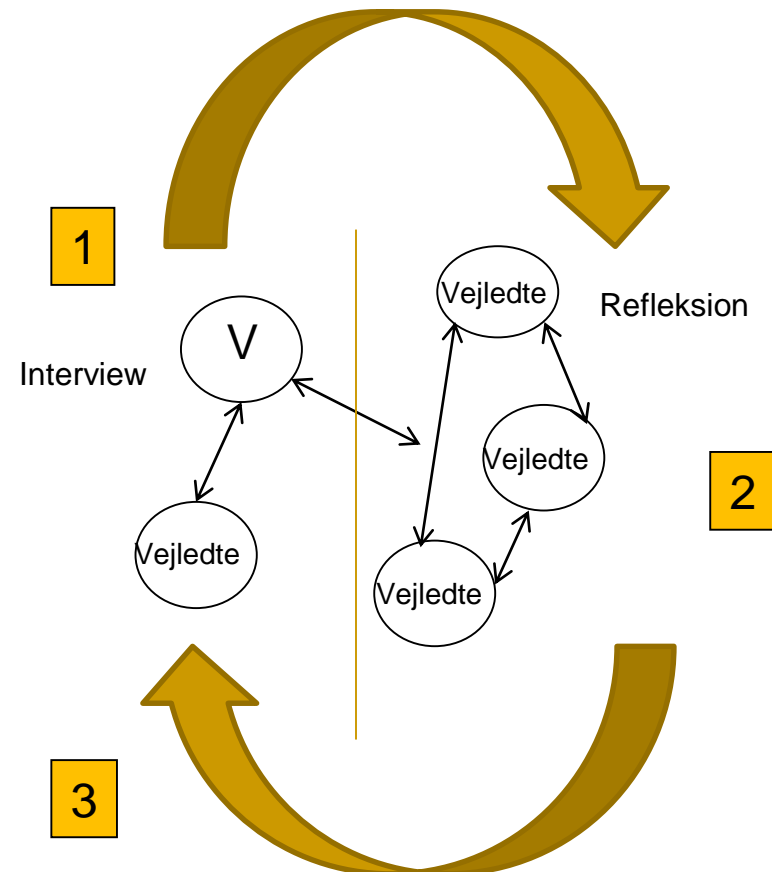
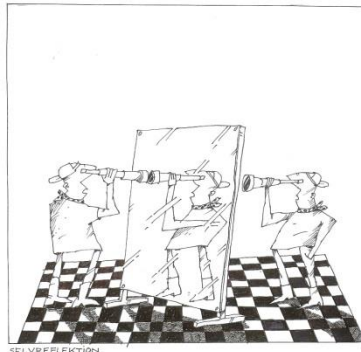
- at lytte, at høre og se, hvad andre får svar på
- at få ideer til spørgsmål, jeg selv kunne stille
- at andre kan byde ind med refleksioner, konkrete løsninger eller problemstillinger i forhold til de spørgsmål, jeg stiller
- at andre kan perspektivere min opfattelse af situationen med deres oplevelser
- at referere til hinanden fra de spørgsmål og samtaler, som man har hørt
- at drøfte tidligere spørgsmål og samtaler med andre, som også har hørt, hvad der er blevet sagt
- at bevidne og blive bevidnet
- at få betydning og give hinanden betydning – ”a climate of mattering” (Norman Amundson)

Gruppevejledningens form

Vejledning i grupper

Vejleder skaber mulighed for deltagelse og refleksion i gruppen

En gruppesamtaleform

Aktiviteter, øvelser .....**bindes sammen** af interview af gruppens medlemmer med efterfølgende **refleksion**.

Vejleder **viser** formen ved **at gøre/ guide**

1. Vejleder interviewer (kort) person A ud fra det valgte tema– resten af gruppen lytter

2. Gruppen **reflekterer** – person A lytter

Vejleder går med i refleksionen og hjælper den på vej

De reflekterende forholder sig til, hvad de har hørt A sige og taler herudfra.

Der er evt. en overskrift på refleksionen, *en "tænkehat"*.

Tænkehatte *kan* være:

Anerkendelse af A (en runde, der viser A, at han er blevet set, hørt og forstået)

Hvad kom du til at tænke på, da du hørte A's historie?

Hvad undrer du dig over, når du hører A fortælle?

Hvad kunne du have lyst til at spørge A om?

Gode ideer til A (ud fra eget perspektiv)

Det kan jeg kende fra mig selv...

Det sætter A's historie i gang i mig...

3. **Kort "opsamlende" interview** af person A

4. Vejleder **interviewer person B**

Pkt. 2 – 3 gentages

Og sådan fortsættes ift. alle gruppens medlemmer

Gruppevejledningen rundes af med at samle op i forhold til hver enkelt:

Hvad har du fået ud af i dag? – hvad har du lært? - hvor er du nu? –hvad skal du/ vi arbejde videre med?

hvad gør du helt konkret? – har du brug for hjælp/ hjælpere? – nye aftaler?

Refleksionskort – ”tænkehatte”

Da jeg hørte Sofie fortælle, lagde jeg mærke til ...

Når jeg hører Sofie fortælle, kan jeg genkende...

Hvis jeg var Sofie, ville jeg måske...

Når jeg hører Sofie fortælle -
synes jeg, hun viser, at hun er....
synes jeg, hun viser, at hun kan...

Mon Sofie har tænkt på...

Da jeg hørte Sofie fortælle, kom jeg til at tænke på...

Gruppevejledning

– vejledningsdidaktiske overvejelser

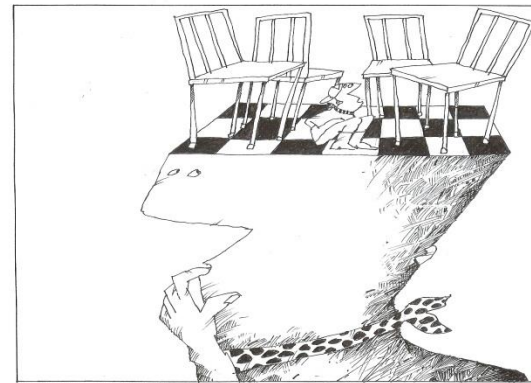
- *Hvad* skal de vejledte lære?

Hvad er målet?

- *Hvorfor* er gruppevejledning den gode/ den bedste vejledningsform

lige her?

- *Hvordan* gør jeg?

VALGETS DILEMMA

Væsentlige punkter til overvejelse (1)

Kontrakt/ Spilleregler

- Frivillighed
- Anerkendelse
- Respekt
- "Nysgerrighed"
- Fortrolighed
- At sætte egne grænser/ At sige til og fra

Hvordan invitere de vejledte?

- og hvordan introducere andre (kollegaer, forældre)?

Varighed

- en enkelt samtale
- et længerevarende vejledningsforløb (andre vejledningsformer kan inddrages)
- hvor lang tid kan en gruppevejledningssamtale vare?

Væsentlige punkter til overvejelse (2)

Gruppens sammensætning

- En gruppe bestemt af køn?
- En gruppe "afklarede"?
- En gruppe med behov for særlig vejledning?
- En gruppe "i samme båd"?
- Skal gruppen sammensættes af deltagere der ligner hinanden eller er forskellige?
- Er der vejledningssøgende, for hvem gruppevejledning ikke er hjælpsom?
- Er der vejledningssøgende, der ikke er hjælpsomme for gruppen?

Gruppens størrelse

Gruppens størrelse afhænger af

- tiden, der er til rådighed
- indholdet
- deltagernes erfaring med formen
- vejlederens erfaring med formen

Gruppevejledning som afrunding

Tema: Hvilke (nye) muligheder ser jeg nu i gruppevejledning i min praksis? Hvor/ hvorfor/ hvordan kunne jeg konkret forestille mig at bruge denne vejledningstilgang?

1 runde - 15 minutter:

1. En vejleder interviewer en fokuspersion
2. Vejleder inviterer de andre ind i et 'tænke-højt-rum' med afsæt i det, de har hørt fokuspersionen fortælle – brug gerne (flere) tænkehatte
3. Vejleder vender tilbage til fokuspersionen og hører, hvilke tanker refleksionsrunden har sat i gang

Da jeg hørte Sofie fortælle, kom jeg til at tænke på...

Da jeg hørte Sofie fortælle, lagde jeg mærke til ...

Mon Sofie har tænkt på

Når jeg hører Sofie fortælle, kan jeg genkende...

Hvis jeg var Sofie, ville jeg måske...

Når jeg hører Sofie fortælle - synes jeg, hun viser, at hun er.... synes jeg, hun viser, at hun kan...

Referencer og inspiration

Harck, Trine (2014): Et fællesskabsbaseret vejledningsforløb i produktionsskolen. I Liv i Skolen 2 maj 2014, VIAUC

Harck, Trine (2011): Gruppevejledning i et systemisk perspektiv: didaktiske refleksioner. I Plant m.fl. (red): Vejledningsdidaktik. Studie og Erhverv/ Schultz (en revideret udgave af bogen er under udarbejdelse)

Harck, Trine (2006): Gruppevejledning set i et systemisk perspektiv. I Perspektiver på vejledning, PUC

Harck, Trine (2004): Gruppevejledning set i et systemisk perspektiv.
www.trineharck.dk

Birgisdottir, Björg m.fl.(2012): Watch. En brugsbog i gruppevejledning. Schultz

Thomsen, Rie m.fl. (2013): At vejlede i fællesskaber og grupper. Schultz

Westergaard, Jane (2012): Effektiv gruppevejledning af unge. Schultz

Vejlederforum debat marts/ april 2014